

INGEZONDEN.

NOGMAALS OVER DE GEBOORTEPLAATS VAN DODONAEUS.

De heer J. G. DE LINT heeft zich geroepen gevoeld in dit *Tijdschrift* van 28 Juli j.l. bldz. 323 een stukje te schrijven, bedoeld als steun voor de bewering van prof. E. C. VAN LEERSUM omtrent de geboorteplaats van DODONAEUS. Hij eindigt zijn ingezonden antwoord als volgt: „Mij dunkt dat deze bewijzen . . ., ons voldoende recht geven . . ., om deze stad (Mechelen) als de geboorteplaats van DODONAEUS te handhaven”.

Deze eindconclusie is onjuist en mag, na hetgeen ik in het laatste nummer van dit *Tijdschrift* en meer uitvoerig in *De Amsterdammer* van dien zelfden datum tegen bovengenoemde opvatting heb aangevoerd, ook niet langer zonder voorbehoud worden volgehouden. De punten, die de heer DE LINT „bewijzen” gelieft te noemen, zijn geen van alle historisch afdoend gedocumenteerd, zooals ik dat aan de hand der Bibliotheca Belgica heb trachten aan te toonen.

Hoezeer ik VAN MEERBEECK als DODONAEUS' besten biograaf erken en diens monographie ook waardeer, zoo heeft hij m. i. deze speciale aangelegenheid met te weinig kritiek behandeld.

De aanteekening uit het inschrijvings-register van de Leuvense Hoogeschool schijnt den heer DE LINT volkomen onbekend te zijn geweest, ofschoon die ontdekking van 1863 dateert, dus reeds meer dan een halve eeuw geleden is gedaan en in de botanische literatuur ook bekend staat.

VAN MEERBEECK heeft den opnieuw gerezen twijfel omtrent DODONAEUS' geboorteplaats nog zelf beleefd, want hij is in 1872 te Antwerpen overleden, maar zoover mij bekend, heeft hij zich over die ontdekking nooit in geschrift meer uitgelaten.

Wanneer de heer DE LINT niets anders had mede te deelen, dan had zijn stukje gevoeglijk achterwege kunnen blijven, want zijn antwoord bracht absoluut geen nieuws en het vraagteken achter de kwestie omtrent de geboorteplaats van DODONAEUS, is onveranderd blijven staan.

F. W. T. HUNGER.

DE OORZAAK VAN HET UITVALLEN DER HAREN.

Naar aanleiding van het optimistische artikeltje van collega SLOOS moeten nog eenige opmerkingen gemaakt worden. Ik geloof niet, dat thans uitgeroepen kan worden: Eureka, „de” oorzaak der kaalhoofdigheid is gevonden! Immers de verbluffend eenvoudige oorzaak in den hoed, kan niet de oorzaak zijn, om de nog eenvoudiger oorzaak, dat wij bij deze min of meer physiologische alopecia niet van „de” oorzaak kunnen spreken, hoogstens van „een” oorzaak. En al moge het dragen van een hoed één der factoren zijn, het feit, dat vele menschen een hoed dragen zonder hun haardos te verliezen, anderen bijna nooit een hoed op hun hoofd hebben of gehad hebben en reeds vroeg kaalhoofdig zijn, moet reeds tot voorzichtigheid aanmanen bij het trekken van deze conclusie. Het climax van nadeeligheid meent collega SLOOS in het militaire hoofdedksel te zien. Ik moet hem echter attent maken op een feit, dat mij zeer heeft gefraspeerd, nl. dat juist militairen (in casu beroepsmilitairen, bijv. officieren en onderofficieren) zoo weinig lijden aan kaalhoofdigheid. Trouwens, de klassieke verdeling in alopecia praematura en senilis wijst er reeds op, dat er nog iets anders bestaat dan de verdeling in blootshoofds gaan of een hoed dragen. Ook mogen wij bedenken, dat vroeg optredende alopecia dikwijls familiair is en dat bij stoornissen in de interne secretie (morbus Basedowi, myxoedeem, climacterium, graviditeit enz.) een sterke haaruitval wordt gezien. De theorie over den invloed der bloedvaatvulling, en de factoren hierop beschrijft TÖRÖK in het leerboek van RIECKE 1914, (bldz. 308). Volgens hem zouden vooral de contracties van den musc. epicranii (frontalis en occipitalis) druk geven op de schedelbloedvaten; door het beter ontwikkeld zijn van deze spiertjes bij den man verklaart TÖRÖK de meerdere kaalhoofdigheid bij mannen dan bij vrouwen; speciaal bij gestudeerde mannen (die slechts een klein gedeelte van den dag een hoed dragen) zou door het fronsen en rimpelen van het voorhoofd deze anaemie der

bloedvaatjes optreden. Dit zou dan tevens de verklaring in zich houden, waarom bij cultuurvolkeren wel, bij natuurmenschen minder of geen kaalhoofdigheid optreedt. De waarheid dezer theorie in het midden latend, — immers ook [de chemische werking der lichtstralen bij het studeeren bij gaslicht zal wel een rol spelen —, meen ik toch aan collega SLOOS te moeten opmerken, dat na bovenstaande, alleszins de twijfel gerechtvaardigd is, of het volgende geslacht door geen hoed meer te dragen, geen kaalhoofdigheid meer zal vertoonen. Wel is duidelijk, dat het nut van regelmatige haarmassage, in casu geregeld borstelen, in overeenstemming is met vele haaruitvaltheorieën.

Amersfoort, 30 Juli 1917.

G. A. PRINS.

Wij ontvingen na plaatsing van bovenstaand stukje nog enkele andere brieven van vakgenooten over den haaruitval, alle van ongeveer dezelfde strekking. Wij plaatsen die derhalve niet en sluiten onder dank aan alle inzenders de gedachtenwisseling over dit onderwerp.

Redactie.

BRANDSTOF OP GENEESKUNDIGE VERKLARING.

Aan het slot van de kennisgeving van dr. A. SIKKEL in het *Tijdschrift* van 21 Juli, lees ik tot mijn schrik: „Een regeling voor buitengewone toewijzing (van kolen) op geneeskundige verklaring in geval van ziekte is eveneens gereed”. Indertijd waren er wittebroodsverklaringen. Een quasi-patiënt kwam bij den arts en zeide „Dokter ik kan geen bruin brood verdragen, geef mij asjeblijft een verklaring voor wittebrood”. En meestal, althans zeer dikwijls, werd zulks gegeven.

Een stroom van weinig nauwgezette, vaak valsche geneeskundige verklaringen is over ons land gegaan. En nu zullen wij krijgen verklaringen voor kolen.

Wanneer ik de pathologie naga, vind ik alleen een paar aandoeningen van de luchtwegen, waarbij verstrekking van kolen *misschien* noodig is. Maar in de praktijk zal het anders gaan. Wie maar een beetje koorts heeft, of zich dat verbeeldt, de oude heer, die niet slapen kan, de zuigeling die 's nachts lastig is, allen zullen kolen vragen en als het van den huisarts afhangt, zullen ze veelal krijgen, wat ze wenschen. De geneesheer daarentegen, die het ernstig neemt met zijn verklaringen, moet weer een leven van dagelijkschen strijd met zijn patiënten doormaken, wordt voor onbarmhartig uitgemaakt enz. Ik hoop van harte, dat wij van kolenverklaringen zullen verschoond blijven, en dat niet alleen voor ons gemak, maar ook omdat de kolenmaatregel veel kans heeft van schipbreuk te lijden tengevolge van geneeskundige verklaringen. Ongetwijfeld zijn de meeste artsen het hiermede eens.

Vianen, 30 Juli 1917.

J. KNEGTERING.

NAAR AANLEIDING VAN DE QUADERNI D'ANATOMIA VAN LEONARDO DA VINCI.

De vraag, opgeworpen door prof. VAN DEN BROEK, of DA VINCI de ontleedkunde uitsluitend beoefende om haar zelfs wille, d. w. z. om de kennis van den vorm, dan wel als middel voor het aangrijpen van vraagstukken van verdere strekking, lijkt mij wel voor beantwoording vatbaar. Het wil mij voorkomen, dat DA VINCI met zijn anatomische studiën een zuiver wetenschappelijk doel beoogde. In zijn tijd toch waren anatomie en physiologie vereenigd tot één wetenschap onder invloed van een speculatief-deductieve denkwijze, welke van de Ouden (GALENUS enz.) overgenomen was.

De ontleedkunde, beoefend om haar zelfs wil, om de kennis van den vorm, dus wat men thans onder kunstanatomie verstaat, trok DA VINCI niet bovenmate aan. Tot dit besluit mag men komen, wanneer men zijn *Trattato della pittura* bestudeert. Hierin wordt de ontleedkunde als studievak voor den jongen kunstenaar ternauwernood genoemd. Anders is het met de proportieleer, die hij hoogschat en onontbeerlijk voor den kunstenaar acht. Van algemeene bekendheid is het (ook CHOUANT neemt dit aan en de grootere handboeken over kunstgeschiedenis eveneens), dat DA VINCI op zich genomen had teekeningen te maken voor een anatomisch werk van MARCANTONIO DELLA TORRE (1473—1512?). Dit werk is helaas nooit verschenen, maar men